

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Štampa vsak četrtak in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge isvenavstrijke 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Kateri“ „Slovenskega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopis se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Inserate se plačuje od enostopne peštvriste vs enkrat 15 vin, za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Ne zaprte reklamacije so poštnine proste.

Današnja številka obsega 12 strani.

Štajersko deželno gospodarstvo in Slovenci.

Pred dobrim mesecem je izšla iz peresa posl. dr. Benkoviča knjižica z gori navedenim naslovom, katero moramo svojim bralcem v izvlečku priobčiti. Namen te knjižice je, na podlagi deželnega proračuna za l. 1909. (ki je bil povod slovenske obstrukcije), letnih poročil deželnega odbora in drugih podatkov, izdatih od deželnega odbora s številkami dokazati nem. skoliberalni večini in zaslepljenim slovenskim liberalcem, kako so Slovenci prikrajšani pri deželnih izdatkih v okroglem znesku 20 milijonov Kron. Dosedaj so Nemci z lepimi besedami skušali nam predočiti, da se kruh iz Gradca pravično reže, in naši liberalci so priznali načelo, da Slovenci za vsako ceno potrebujejo deželni zbor — brez ozira na udarce nemške večine in brez ozira na naše prikrajšanje v deželnem proračunu. Se-le številke dr. Benkoviča so vzdramile te junake besed in sedaj nemški in slovenski liberalci v potu obraza složno dokazujejo, da dr. Benkovičeva knjižica nima prav.

Dr. Benkovič je vsako postavko v deželnem proračunu si dobro ogledal in na podlagi podatkov dež. odbora preračunal 1. koliko od posameznega izdatka odpade v namene na Spodnje Štajersko in koliko v slovenske namene; dalje 2. koliko vsakega izdatka pride nazaj v žep slovenskih davkoplačevalcev in koliko v žep davkoplačevalcev na Spodnjem Štajerskem sploh. N. pr. deželna bolnica v Gradcu, ki stane milijone tudi slovenskih davkov, služi čeli deželi, Nemcem in Slovencem (slednjim pač v mali meri) in vsem sodeželanom; za bolnico izdana letna svota 800 tisoč kron pač ne pride v slovenski žep nazaj, ampak ostane Nemcem v Gradcu. Izdatki za regulacijo voda služijo dotičnemu delu dežele, a izdana svota za inženirje, delavce, dobavitelje kamna itd., malo kaj pride naravnost v slovenske roke; deželni odbor namreč pri vseh stavbah, regulacijah itd. daje za služka le nemškim in nemškutarskim podjetnikom, Slovenec k večjemu opravlja službo delavca. Tudi deželni uradniki morajo služiti čeli deželi in rešujejo nemške in slovenske akte, a od letnih izdatkov 900 tisoč kron za deželno uradništvo v Gradcu se pač malo kronic izgubi v slovenske žep, ker dežela odri-va iz deželne službe naše sinove. Tedaj: treba ločiti ali kaka postavka le služi tudi slovenskemu Štajerju po svojem namenu, ali dotični denar tudi ves pride v roke našega davkoplačevalca. Te razlike pri vsakem izdatku namreč nemški poslanci, ki skušajo pobijati dr. Benkovičeve podatke, nečejo poznati, ker bi jim sicer težko bilo dognati, da Slovenci niso prikrajšani; njim pa se je pridružil tudi dr. Kukovec, ta nesrečnej med slovenskimi poslanci, ker tudi on se trudi dokazati, da je slovenska obstrukcija neutemeljena. Po proračunu dr. Benkoviča služi namenom Spodnje Štajerske le 3.180.000 K, to je le 15 od 100, Zg. in Sr. Štajer pa 10.085.000 K, to je celih 49 od 100 (skoro 4krat več!), ostanek 7.450.000 K pa služi čeli deželi (ne pa v razmerju prebivalstva, kot hoče dr. Kukovec dokazati; v deželni bolnici n. pr., ki je čeli deželi skupna, gotovo ni 30% Slovencev!); od tega denarja pa ostane na Sp. Štajerskem 3.463.000 K, to je le 16%, na Zg. in Sr. Štajerskem 15.409.000 K, to je 75% (5krat več kot nam); ostanek 1.837.000 K pa se ne da natančno razločiti. Iz teh števil jasno sledi ogromno prikrajšanje Spodnjega Štajerja: od skupnih izdatkov bi rad dr. Kukovec nam prisodil 30% po številu prebivalstva in na tak način zvišal naš delež, kar je seveda popolnoma napačno, če si količkaj ogledamo skupne namene, n. pr. bolnišnico, norišnico.

Naj se dr. Kukovec vendar enkrat prepriča, ali je v norišnici res 30% norcev iz Sp. Štajerja! Na tej napačni šepa vse dokazovanje dr. Kukoveca v protiknjižici, katero je izdal v veliko sramoto svoje politike in Slovenstva.

Z narodnega stališča preračunjeno, od deželnih izdatkov 20 milijonov kron služi slovenskim namenom le 2.051.000 K, to je 9% (vštevši ljudsko šolstvo z 1 milijon 297.000 K), nemškim namenom pa 9.313.000 K, to je 45% (5krat več kot Slovincem!), ostanek 9 milijonov 345.000 K, to je 46%, pa je skupen (seveda ne po številu prebivalstva!); od tega denarja pride v slovenske roke 1.792.000 K, to je le 8% (med tem 1 mili-

jon 300.000 K za plače učiteljem, borih 492.000 K pa našemu ljudstvu), Celih 17.358.000 K, to je 84% (11krat več!) v nemške roke, ostanek 1.558.000 K, to je 8%, je skupen, oziroma se ne da razločiti.

To so številke, ki morajo vsakemu slepeu odpreti oči; teh števil, posebno onih, ki dokazujejo, koliko deželnega denarja pride v slovenske roke, tudi nikdo ni skušal tzipobijati. Zastopnik celjskega nemškutarstva, dr. Negri, in njegov zaveznik dr. Kukovec, hočeta le dokazati, da Slovenci dobe tudi one izdatke, ki le posredno služijo Slovincem, n. pr. no. rišnica, bolnica. Vsak priprosti volilec S. K. Z. uvideva, da ti deželni zavodi sicer res služijo tudi Slovincem, da pa pače od ogromnih izdatkov malokateri groš v slovenski žep.

Na čudna pota se je podal zastopnik slovenskih trgov v deželnem zboru; on skuša dokazati, da dobe Slovenci več nego trdi dr. Benkovič, in celo račun dr. Negrija, našega zagrizenega nasprotnika, mu ne ugaja. V ta namen je izdal posebno knjižico, da se njegova nevednost zablisi pred celim svetom; kajti on neče, da sveti njegova luč samo pod mernikom. Veliko škode so nam že napravili slovenski liberalci pred celim svetom, zlasti pred našimi nemškimi sodeželanom: krono temu pa je postavil dr. Kukovec s svojo knjižico, ki jo usiljuje našim ljudem, da svojo nizko strankarsko strast in svoje plitvo znanje pokaže tudi nam. Mi smo s tem zadovoljni!

Prihodnjic nekoliko števil o davčni moči Slovincem in Sp. Štajerske, katerih se nam ni treba sramovati; v celem boju radi tih števil ostane pečat sramote na naših „naprednjakih“.

Vojska.

Razvoj dogodkov, ki se tibejo Turčije in balkanskih držav, je bil zadnjih 8 dni ta-le: Mladoturki, ki so vsled vstaje prišli do vlade, niso hoteli odstopiti Odrina. Nato so odposlanci balkanskih držav v Londonu pretrgali mirovna pogajanja in poveljniki balkanskih armad so Turkom naznanili, da bodo v ponedeljek zvečer začeli zopet z vojsko. Mladoturška vlada je velevlastim na njih posredovanje odgovorila, da hoče sedaj odstopiti majhen del Odrina. Bolgari se za to sporočilo niso hoteli več zmeniti. Bolgarska armada je že 150 km proč od Odrina globoko v turškem ozemlju, čisto blizu Carigrada, zato bi bilo naravnost blazno, da bi Bolgari pustili Turkom mesto in zemljo, katero so si s krvjo osvojili. Velevlasti tudi priznavajo, da ima Bolgarska prav, le Slovincem sovražna Nemčija je izjavila, da je turška ponudba sprejemljiva. Nemčija je radi tega svetovala Bolgarom, naj ne začnejo vojske, o kakem nemškem posredovanju v Turčiji pa ni nič slišati. Rusi baje ne bodo naravnost pomagali Bolgarom, pač pa ne bodo trpeli, da bi Turčija stopila na bolgarska tla, ako bi imeli Bolgari vendar-le nesrečo. Rusija še tudi vedno zahteva, da se Turčiji z ladjami velesil zažuga, naj se udajo, toda druge velesile se nočejo vmešavati. Med Avstrijo in Rusijo se je razmerje izboljšalo in naš cesar je poslal ruskemu carju lastnoročno pismo, prvi znak boljšega razmerja. Med Bolgarijo in Rumunijo je prišlo do precejšnjega sporazuma, ker so Rumuni nekoliko odstopili od svojih zahtev, Bolgari pa nekaj pridjali.

Velevlasti se trudijo, druga drugo pregovoriti, da ostanejo vse mirne in nepristranske. To se je dosedaj še zgodilo, vendar je razmerje med velesilami ravno v sedanjem trenutku tako razrahljano, da se je vedno bati nevarnih svetovnih zapletljajev. Splošno se sodi, ako pače Odrin, da potem pride kmalu do miru vsaj na Balkanu.

O vojski sami še danes, ko to pišemo, ni nobenih poročil. Turška armada je razglasila, da ne bo pripustila nobenih poročevalcev blizu.

Mladoturki odgovorijo.

Ko je nastala mladoturška vstaja pod pretvezo, da Turčija ne sme odstopiti Bolgarom Odrina in Grkom Egejskih otokov, v kar je staroturški veliki vezir Kiamil-paša že privolil, so se balkanske države poču-rile, odpovedale mirovna pogajanja v Londonu ter napovedale Turčiji, da bodo zopet začele vojsko.

Vkljub temu je mladoturška vlada odgovorila velesilam na njihov nasvet prejšnji vladi, da naj prepu-usti Turčija Bolgarom Odrin in izroči usodo čez E. gejske otoke razsodbi velesil. Mladoturški odgovor se glasi: Turčija vztraja na tem, da obdrži oni del Od-

rina, kjer leže sveti kraji mohamedancev; pripravljena je pa, da odstopi oni del Odrina, ki leži na desnem bregu reke Marice. Glede na Egejske otoke želi Turčija, da obdrži iz vojnih razlogov navdvo nad tistimi otoki, ki leže blizu turškega ozemlja.

Bolgarski odposlanec v Londonu, dr. Danev, je izjavil, ko je izvedel za turški odgovor: Izjavljam v imenu vseh zaveznih odposlanikov, da odgovor Turčije ni tak, da bi mogel biti temelj za nova pogajanja. Izjavili smo, da se mora Odrin in Egejski otoki odstopiti, in če se to ne zgodi, se pogajanja ne obnove. Odstop se mora izvršiti, še preden se začne vojska nadaljevati. Prvi strel, ki pače, bo izpremenil naše pogoje.

Dnevno povelje generala Savova.

Bolgarski ministrski svet je takoj, ko so odposlanci v Londonu proglasili mirovna pogajanja za zaključena, dal armadnemu povelju pri Cataldči nalog, da s četrtkom, dne 30. januarja, odpove nasprotnemu taboru premirje. To se je zgodilo ob 7. uri zvečer. Ker se po pogodbi, ki je bila začetkom premirja sklenjena, smejo pričeti sovražnosti še-le 4 dni po preteku odpovedi, se vojska lahko začne že v ponedeljek, dne 3. februarja, ob 7. uri zvečer. General Savov je izdal takoj na bolgarsko armado to-le dnevno povelje:

„Iz mirovnih pogajanj se jasno razvidi, da sovražnik poče od ozemlja, ki ga je naše megoslavno orožje izvojevalo, niti pedi odstopiti. S peragos hočejo uničiti, kar ste osvojili vi in za kar so padli vaši hrabri bratje. Ali se ne boste maščevali za tako žalitev slavne bolgarske armade, vi zmagoviti junaki izpred Lozengrada, Bunar Hisarja, Lile Burgasa in izpred Cataldče? Pripravite se torej na nove zmage in pokažite s svojo nepremagljivo hrabrostjo, kateri se ne more nihče ustavljati, sovražniku in celemu svetu, da draga nam bolgarska domovina zasluži več kot spoštovanje Evrope.“

Obenem je poveljnik Savov iz svojega glavnega stana v Dimotiki poslal velikemu vezirju Mehmed Selket-paši sledečo brzojavko: Sporočam Vaši prevzvišenosti, da so razgovori v Londonu prekinjeni. Glasom členu 4. zapisnika glede premirja imam čast naznaniti, da se sovražnosti v ponedeljek zvečer ob 7. uri zopet začnejo. Veliki vezir je odgovoril, da jemlje to na znanje.

Na bojiščih.

Bržkone bodo Bolgari najprej z vso silovitostjo napadli Odrin, da ga vzamejo. Potem bi bila gotovo turška vlada bolj sklonjena, da sklene mir pod pogoji, ki so Bolgarom ugodni. Bolgarske čete pri Odrinu so omnožene s srbskimi ter imajo nove topove za obstreljevanje trdnjav. Bolgari bodo razrušili utrdbo za utrdbo ter nazadnje z naskokom vzeli trdnjavo, ako jih že prej bela zastava s turškega minareta (stolpa) ne poprosi za milost. V Odrinu baje primanjkuje živeža ter je prebivalstvo in vojaštvo že nezadovoljno. Odrin je skoraj že 2 meseca popolnoma odločen od vsakega stika s svetom. Le hrabri poveljnik Sukri-paša noče nič slišati o udaji.

Pri Cataldči stoji kakih 150.000 Bolgarov in pri-lično toliko Turkov. Loči jih tesni pas zemlje, katerega imenujejo vojaki dolino smrti. In po pravici. Na gosto stojijo tam topovi, ki čakajo samo na povelje, da začnejo svojo strašno sodbo. Bolgari so si uredili silne trdnjave, ki prav nič ne zaostajajo za turškimi. Njih vojska je danes z vsem bolje oskrbljena, nego je bila v začetku. Red je vzoren in srca bolgarskega vojaštva imajo le eno željo, da bi kmalu videli Carigrad. V turškem taboru navdušenje ni veliko. Po zadnjih dogodkih v Carigradu so častniki in vojniki razdeljeni v dve stranki, stare in mladoturke. Razven pri Cataldči stoji še kakih 30.000 mož pri mestu Galipoli ob Dardanelah, o katerih upajo Turki, da bodo Bolgarom padli ob pravem času za hrbet. Toda Bolgari so gotovo pripravljene. Bolgarom poveljuje še nadalje general Savov, Turki pa imajo novega poveljnika Izet-pašo, o katerem gre glas, da je jako spreten in drzen častnik. Dosedaj je bil šef generalnega štaba.

Grki, kakor znano, se dosedaj še sploh niso pogajali za mir, in sicer na splošno željo zaveznikov, da so njih ladje lahko zabranile prevoz turških čet iz Male Azije čez morje na bojna tla v Evropi. Turško brodovje je brez uspeha poskušalo, da bi zapo-tilo grške ladje iz neprijetne bližine pri Dardanelah. Grki imajo še tudi težko nalogo, da si vzamejo Ja-nino.